

Лобанов А. А., доктор військових наук, доцент, заступник начальника кафедри стратегії національної безпеки та оборони НУОУ ім. Івана Черняхівського (м. Київ)
Деменко О. Ф., кандидат політичних наук, доцент, начальник кафедри міжнародних відносин НУОУ ім. Івана Черняхівського (м. Київ)

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У статті обґрунтовується позитивний вплив процесів європейської інтеграції на сучасний державний розвиток України, аналізується роль засобів масової інформації в інформуванні громадськості з питань європейської інтеграції, формуються пріоритетні напрями цієї діяльності.

Ключові слова: Європейський Союз, європейська інтеграція України, державний розвиток, засоби масової інформації.

В статье обосновывается позитивное влияние процессов европейской интеграции на современное государственное развитие Украины, анализируется роль средств массовой информации в информировании общественности по вопросам европейской интеграции, формулируются приоритетные направления этой деятельности.

Ключевые слова: Европейский Союз, европейская интеграция Украины, государственное развитие, средства массовой информации.

Постановка проблеми. Європейський Союз є унікальним явищем у системі сучасних міжнародних відносин. Його унікальність полягає в тому, що народи і держави, які входять до його складу, знайшли найефективніші шляхи та механізми гармонійного поєднання національних, міждержавних і спільних інтересів у всіх сферах суспільного життя на великому геополітичному просторі. Сьогодні не можна назвати іншого регіону світу, де різним народам вдалося б забезпечити таку єдність реальних інтересів у сучасному житті й ціннісних орієнтацій на майбутнє.

Європейська інтеграція України проголошена ключовим пріоритетом зовнішньої політики України. Не зважаючи на всі складності і суперечності нинішнього розвитку нашої держави, європейська ідея є консолідуючим чинником, який об'єднує і політичні еліти, і українське суспільство загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання розвитку Європейського Союзу та їх вплив на європейські перспективи України постійно перебувають у центрі уваги українських політиків та науковців. Існує розгалужена мережа спеціалізованих державних і неурядових інституцій, які ґрунтовно досліджують євроінтеграційні процеси. Ця тема є головною подією для висвітлення у переважній більшості засобів масової інформації.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Водночас, динамічні зміни, які

відбуваються як на Європейському континенті у цілому, так і в Україні зокрема, вимагають дослідження перспектив подальшого розвитку Європейського Союзу та європейської інтеграції України. У таких умовах надзвичайно важливим завданням є вивчення та аналіз євроінтеграційних процесів України у контексті її державного розвитку, адже їх перебіг та спрямованість мають безпосереднє відношення до майбутнього України як незалежної держави.

Цілі статті. У статті досліджується реалізація інституційного та адміністративного потенціалу європейської інтеграції, обґрунтовується позитивний вплив процесів європейської інтеграції на сучасний державний розвиток України, аналізується роль засобів масової інформації в інформуванні громадськості з питань європейської інтеграції, формуються пріоритетні напрями цієї діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблеми європейської інтеграції України у загальному спектрі стратегічних завдань її внутрішньої та зовнішньої політики посідають одне з провідних місць. Це стратегічний напрямок не тільки і не стільки зовнішньої політики України, скільки її внутрішньої політики. На цьому необхідно наголосити з огляду на те, що в повсякденній масовій суспільній свідомості процес європейської інтеграції України часто сприймається як проблема, що знаходиться виключно у сфері зовнішньої політики.

Помилковість такого розуміння проблеми і, відповідно, низька ефективність практичної

реалізації європейської стратегії України полягає в неадекватному розумінні взаємозв'язку внутрішніх і зовнішніх аспектів цього процесу. На нашу думку, будь-які теоретичні дискусії чи практичні заходи повинні виходити з того, що:

По-перше, матеріальна основа європейської інтеграції розбудовується у самій Україні шляхом реформування усіх сфер суспільного життя і досягнення відповідних критеріїв членства в Європейському Союзі.

По-друге, метою європейської інтеграції України є не просто формальне набуття членства в Європейському Союзі, а приведення українського суспільного життя в цілому до рівня найвищих сучасних стандартів.

По-третє, зовнішньополітичний аспект реалізації європейської стратегії України полягає у забезпеченні на кожному етапі відповідного іміджу України і формалізації її взаємовідносин з відповідними структурами (підписання угод, договорів тощо).

Тобто, реалізація європейської інтеграції України є не самоціллю, а засобом якісної трансформації українського суспільства у загальному руслі розвитку європейської цивілізації. Виходячи з того, що внутрішні проблеми європейської інтеграції України є первинними і домінуючими в цьому процесі, закономірно постає проблема належної реалізації інституційного та адміністративного потенціалу її забезпечення.

Обговорення проблеми реалізації інституційного та адміністративного потенціалу європейської інтеграції України свідчить про те, що цей процес увійшов у практичне русло. На нашу думку, він повинен органічно поєднувати три основні напрями діяльності державних і недержавних закладів та установ: організаційну, інформаційну та безпосередньо практичну.

Організаційна діяльність передбачає створення необхідної нормативно-правової бази та формування відповідних органів, закладів і установ.

Практична діяльність передбачає поступове і послідовне включення окремих суспільних структур в спільні проекти європейських співтовариств.

Інформаційна діяльність має на меті подання найширшому суспільному загалу об'єктивної інформації про сутність, зміст, цілі та наслідки реалізації курсу України на європейську інтеграцію.

Саме реалізація цих триєдиних напрямів суспільної діяльності не тільки забезпечує формування інституційного та

адміністративного потенціалу європейської інтеграції України, а й представляє собою передумову і механізм розгортання інтеграційного процесу в цілому та, в перспективі, з потенціалу перетворюється на його фактор. Це зумовлено тим, що інтеграція України до європейських структур, висловлюючись фігуально, має початок, але не має кінця, бо не можна вважати, що навіть між країнами-засновницями Європейського Союзу інтеграційні процеси завершилися. Тобто, до проблеми формування інституційного та адміністративного потенціалу європейської інтеграції України треба підходити як до такої, що буде актуальною впродовж багатьох років і десятиліть. Коротко розглянемо кожен з цих напрямів більш детально.

Організаційну діяльність можна розглядати як два послідовні і взаємозв'язані процеси: процес створення нормативно-правової бази європейської інтеграції України і процес формування відповідних структур реалізації прийнятих політико-правових рішень. Можна констатувати, що на рівні держави сьогодні уже є необхідна політико-правова база та сформовані відповідні структури.

Практична діяльність щодо реалізації інституційного і адміністративного потенціалу європейської інтеграції полягає у безпосередньому впровадженні європейських стандартів у всі сфери суспільного життя та залучення до цього процесу широкого загалу українського суспільства. На жаль, поки що європейські орієнтири внутрішнього розвитку не стали домінуючими в суспільно-політичному житті нашої держави. Ми спостерігаємо нестримне бажання української політичної еліти не стільки інтегруватися в європейські структури, скільки набуті офіційного членства (пріоритет віддається не змісту процесу, а формі).

Інформаційна діяльність в процесі формування інституційного та адміністративного потенціалу європейської інтеграції України займає надзвичайно важливе місце. Ні у кого немає сумніву, що остаточне прийняття рішення про набуття Україною офіційного членства в ЄС буде прийматися за результатами референдуму з цього питання. Тому інформаційна діяльність відповідних структур, що займаються проблемами європейської інтеграції України, повинна забезпечити позитивне сприйняття українським суспільством цього процесу.

Європейська інтеграція проголошена пріоритетним напрямком державного розвитку

Соціально-правові питання

України. Можливе приєднання України до Європейського Союзу позитивно сприймається більшістю населення нашої країни. Водночас, на сучасному етапі Україна зазнає потужного зовнішнього інформаційного тиску з метою протидіяти можливому зближенню України із Європейським Союзом.

У таких умовах надзвичайно важливим є питання адекватного інформування української громадськості щодо діяльності Європейського Союзу у сучасних умовах, його взаємин із Україною, можливих переваг та ризиків, які отримує Україна вступивши до ЄС. Таким чином, постає завдання щодо забезпечення нашого суспільства інформацією належної якості і кількості із зазначених питань.

До головних завдань у контексті поліпшення інформаційного забезпечення громадян з питань європейської інтеграції України слід віднести наступні:

1. Інформування громадян про найважливіші події в життєдіяльності Європейського Союзу, сутність його сучасної політики у різних сферах, головні ініціативи, особливості взаємин із Україною. Необхідно акцентувати увагу на конкретних результатах, які можуть впливати на наше майбутнє;

2. Враховуючи багатомірний характер сучасного ЄС та впевнений рух України до політичної асоціації та економічної інтеграції із Європейським Союзом, необхідно поширювати інформацію на певні цільові соціальні групи (шахтарі, металурги, аграрії, військовослужбовці, науковці, студенти, пенсіонери, тощо);

3. Висвітлюючи переваги членства в ЄС, слід надавати конкретні, прості і зрозумілі приклади, які б наочно підтверджували ці переваги. (Наприклад – створення Європейського Союзу зупинило війни і конфлікти між його учасниками; вступ до ЄС стимулює демократичні та ринкові перетворення, сприяє збільшенню іноземних інвестицій та підвищенню рівня життя громадян (порівняння показників рівня життя та соціально-економічного розвитку Польщі, Латвії, Румунії та інших країн-членів ЄС із Україною); країни-члени ЄС вперше у світі сформували простір свободи, безпеки і благополуччя; жодна країна не покинула його лави, навпаки, кількість країн-членів постійно збільшується та ін.);

4. Широке використання досвіду колишніх соціалістичних країн в різних сферах, які на момент закінчення Холодної війни мали показники розвитку співмірні із Україною, а в даний час – досягли набагато

вагоміших результатів у демократичних та економічних перетвореннях;

5. Переконавання громадян, що вступ до ЄС створить надійні гарантії безпеки для України, адже одним із напрямків розвитку європейської інтеграції на сучасному етапі є формування Спільної політики безпеки і оборони ЄС;

6. Висвітлення Європейського Союзу, як міжнародної організації, в якій знаходять спільні інтереси і досягають консенсусу великі і малі країни, де поєднуються різні релігійні конфесії (православні, протестанти, католики і мусульмани) та ментально-культурні традиції;

7. Представлення ЄС як однієї із найбільш демократичних міжнародних міжурядових організацій, в основі діяльності якої лежить досягнення порозуміння по всіх питаннях, що обговорюються, і де кожна країна має можливість захистити свої національні інтереси;

8. Врахування територіальних відмінностей щодо сприйняття європейської інтеграції населенням різних регіонів України;

9. Забезпечення для громадян можливості зворотного зв'язку, врахування суспільних настроїв та переконань людей.

При організації інформаційного забезпечення процесів європейської інтеграції необхідно пам'ятати про вимоги, які демократичне суспільство ставить перед засобами масової інформації (ЗМІ). В першу чергу це:

- об'єктивність і неупередженість;
- законні шляхи збору інформації;
- поширення перевіреної інформації;
- інформування про різні точки зору на подію чи проблему;
- надання рівних можливостей для поширення своєї позиції;
- виключення інформації, яка б поширювала міжнародну ворожнечу, расову нетерпимість тощо.

Ефективність і результативність інформування громадськості з питань європейської інтеграції України залежатиме від вирішення ряду проблемних моментів у діяльності наших ЗМІ, таких як:

- низька відкритість влади, намагання окремих її суб'єктів перешкоджати журналістській діяльності;
- надмірна залежність багатьох ЗМІ від своїх власників;
- відсутність економічних передумов для справжньої незалежності ЗМІ;
- намагання окремих ЗМІ роздмухувати конфлікти, вишукувати „смажені” факти, замість подачі власне самої інформації;

Соціально-правові питання

- велика кількість різних ЗМІ (газет, журналів, теле та радіоканалів) за низької якості їх діяльності і недостатньої змістовної наповненості;

- недостатній рівень розвитку інформаційних технологій, незначне охоплення населення мережею Інтернет, відсутність чіткої і послідовної стратегії інформатизації українського суспільства;

- низька політична культура суб'єктів політичного життя в Україні;

- неспроможність держави регулювати процеси в інформаційній сфері, російська інформаційна експансія;

- низька конкурентоспроможність української видавничої галузі, відсутність належної державної підтримки у цій сфері [1].

Слід враховувати, що інформаційне забезпечення процесів європейської інтеграції України має бути:

По-перше, науковим – тобто базуватися на всебічному теоретико-методологічному обґрунтуванні;

По-друге, системним – охоплювати найширший загал українського суспільства;

По-третє, диференційованим – бути зорієнтованим на конкретні категорії населення;

По-четверте, критичним – давати порівняльний аналіз позитивних і негативних наслідків вступу до Європейського союзу [2].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Інтеграція України до Європейського Союзу означає більше, ніж бути просто членом найуспішнішої на сьогоднішній день міжнародної міжурядової організації. Вступ до ЄС ознаменує наше входження у політичний, економічний, соціальний, культурний та безпековий простір, спільний з тими країнами, з якими ми поділяємо загальні цінності та принципи. Членство України в Європейському Союзі відкриє нові політичні та економічні можливості і перспективи, знизить рівень фінансових ризиків, поліпшить інвестиційний клімат. А це, у свою чергу, сприятиме активізації всіх напрямків державного розвитку України.

Формування інституційного та адміністративного потенціалу європейської інтеграції України представляє собою складний, багаторівневий і всеохоплюючий процес організаційної, інформаційної та безпосередньо практичної діяльності державних і недержавних структур, орієнтованих на перспективу набуття Україною членства в Європейському Союзі.

Література

1. Деменко О.Ф. Роль засобів масової інформації в інформуванні громадськості з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України // Вісник Національної академії оборони України. – 2008. – № 4 (8). – С. 154-156.

2. Радецький В.Г. Євроатлантична інтеграція як важливий напрямок державної політики України / Євроатлантична інтеграція України: формування у особового складу ЗС України позитивного ставлення до НАТО: Науково-методичний збірник за матеріалами науково-методичної конференції (м. Київ 24 листопада 2005 р.). – К.: НАОУ, 2005. – С. 10-12.

Lobanov A. A., Doctor of Military Sciences, docent,

Demchenko O. F., PhD of Political Science, docent.

EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS OF INSTITUTIONAL AND ADMINISTRATIVE POTENTIAL REALIZATION

The article proves the positive influence of European integration processes on current state development of Ukraine. The authors analyze the role of mass media in informing public on questions of European integration and formulate priority directions of this activity.

The authors consider that realization of institutional and administrative potential of European integration has to combine three main directions: organizational, information and practical. Organizational activities include the creation of the necessary legal framework and the formation of certain, agencies, and institutions. Practical activities include gradual and consistent inclusion of certain social structures in the joint projects of the European Communities. Information activities aim at providing the population with objective information about the content, objectives and effects of Ukraine's course towards European integration. Information support of Ukraine's European integration must be scientific, systematic, differentiated and critical.

Ukraine's membership in the European Union will open new political and economic opportunities and prospects, improve the investment climate and promote revitalization of the state development of Ukraine.

Key words: European Union, European integration of Ukraine, state development, mass media.